

ACCOUNTING AND TAXATION

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 657.37

ВДОСКОНАЛЕННЯ СКЛАДУ ЗВІТНОСТІ ЯК ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Світлана Кучеркова

*Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, Мелітополь, Україна*

Резюме. Досліджено важливість інформаційних ресурсів через призму звітності, яка є незамінним інструментом узагальнення результатів фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а також основним джерелом інформації при залученні інвестицій. Будь-які користувачі фінансової звітності підприємств – інвестори, кредитори, представники державних органів, управлінський персонал – прагнуть отримати максимум достовірної інформації про підприємство, керуючись його звітністю. Високий рівень інформованості про фінансово-майновий стан у ринкових умовах є суттєвим, якщо не головним засобом конкурентної боротьби. Прозорість та розкриття інформації – сутність ефективного корпоративного управління підприємства. На сьогодні в більшості розвинених країн річні звіти фактично слугують єдиним джерелом інформації про діяльність підприємства. Дана стаття присвячена обґрунтуванню необхідності розширення звітної інформації для прийняття стратегічних управлінських рішень та підвищення інвестиційної привабливості підприємства. В Україні в більшості підприємств спостерігається розбалансованість у питаннях звітності та інформаційної політики підприємств на рівні органів державного управління: Міністерства фінансів, Держкомстату, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, ДПС. Звітні форми, як правило, знаходяться в різних структурних підрозділах підприємства, систематизовані за різними ознаками, тому не забезпечують і унеможливають їх ефективне використання для оцінювання фінансово-майнового стану підприємства не тільки інвестором, а також його управлінським персоналом. З метою залучення інвестицій та підвищення рівня корпоративного управління запропоновано на підставі звітно-інформаційних ресурсів підприємств скласти Річний звіт-брошуру (презентацію). Він буде у вигляді добірки презентаційних матеріалів, що характеризують становище підприємства на ринку, його ділову репутацію та досягнення у сфері виробництва продукції. Такий річний звіт буде ґрунтуватися не тільки на фінансовій звітності, а й управлінській, статистичній, кадровій звітності й документації, аудиторських і податкових перевірок, інформації з засобів масової інформації, соціальних мереж тощо.

Ключові слова: інформаційні ресурси, звітність, бухгалтерський облік, підприємство, інвестиційна привабливість.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.069

Отримано 12.03.2021

UDC 657.37

IMPROVEMENT OF THE REPORTING COMPOSITION AS THE WAY TO INCREASE THE ENTERPRISE INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Svitlana Kucherkova

*Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University,
Melitopol, Ukraine*

Summary. *The importance of information resources through the prism of reporting, which is an indispensable tool for summarizing the results of financial and economic activities of economic entities, as well as the main source of information in attracting investment is investigated in this paper. Any users of financial reporting of enterprises – investors, creditors, government officials, management staff – are anxious to obtain maximum reliable information about the company guided by its reporting. A high level of awareness of the financial and property status in market conditions is essential, if not the main means of competition. Transparency and disclosure is the essence of effective corporate governance. At present, in most developed countries, annual reports actually serve as the only source of information about the company's activities. This paper is devoted to the substantiation of the need to expand reporting information to make strategic management decisions and increase the investment attractiveness of the enterprise. In Ukraine, most enterprises have imbalance in reporting and information policy of enterprises at the level of public administration: the Ministry of Finance, the State Commission on Securities and Stock Market, the State Tax Service. Reporting forms, as a rule, are located in different structural units of the enterprise, systematized by different features, so they do not provide and prevent their effective use to assess the financial and property status of the enterprise not only by the investor but by its management staff as well. In order to attract investment and increase the level of corporate governance, it is proposed to compile the Annual Report-Brochure (presentation) on the basis of reporting and information resources of enterprises. It will be in the form of presentation materials selection characterizing the company's position in the market, its business reputation and achievements in the field of production. Such annual report will be based not only on financial statements, but also on management, statistical, personnel reporting and documentation, audits and tax audits, information from the media, social networks etc.*

Key words: *information resources, reporting, accounting, enterprise, investment attractiveness.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.069

Received 12.03.2021

Постановка проблеми. Прозорість та розкриття інформації – сутність ефективного корпоративного управління підприємства. Будь-які користувачі фінансової звітності підприємств – інвестори, кредитори, представники державних органів, управлінський персонал – прагнуть отримати максимум достовірної інформації про підприємство, керуючись його звітністю. Високий рівень інформованості про фінансово-майновий стан у ринкових умовах є суттєвим, якщо не головним засобом конкурентної боротьби.

На сьогодні в більшості розвинених країн річні звіти фактично слугують єдиним джерелом інформації, в якому систематизовані відомості про обсяги й напрями капіталовкладень, плани раціоналізації виробництва і модернізації виробничих потужностей, науково-технічний потенціал фірми, у тому числі, обсяг витрат, структура й основні напрями науково-дослідних робіт, наявність патентних та ліцензійних угод. У багатьох країнах річні звіти публікуються також у громадській і галузевій періодиці. У Франції – в газеті AGEFT, Німеччині – у журналі Stahl and Eisen, Великобританії – в газеті Financial Times, Японії – в журналі Oriental. Річні звіти містять не лише показники фінансової звітності, а й короткий огляд становища підприємства на ринку або в конкретній країні, де здійснюється його комерційна діяльність у поточному звітному році. Безсумнівною цінністю таких звітів є статистичні добірки матеріалів, згруповані у таблиці, діаграми і графіки, які дозволяють за допомогою методів економічного аналізу

відстежити тенденції розвитку підприємства та його становище на ринку. Особливо актуальним це стало, коли більшість міжнародних компаній перейшли на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) [1].

В Україні також згідно з ч. 2 п. 12-1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [2], деякі суб'єкти господарювання обов'язково стали складати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами (МСФЗ) і їх звітність стала публічною. Але в більшості підприємств спостерігається розбалансованість у питаннях звітності та інформаційної політики підприємств на рівні органів державного управління: Міністерства фінансів, Держкомстату, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, ДПС. Різні форми звітності підлягають зведенню різними державними відомостями. У зв'язку з цим на рівні окремих підприємств спостерігається відсутність єдиного уніфікованого механізму та безсистемність розкриття інформації про їх діяльність. Звітні форми, як правило, знаходяться в різних структурних підрозділах підприємства, систематизовані за різними ознаками, тому не забезпечують і унеможливають їх ефективне використання для оцінювання фінансово-майнового стану підприємства не тільки інвестором, а й його управлінським персоналом.

Такий стан справ призводить до втрати централізованого підходу як до формування економічних інформаційних ресурсів на рівні окремих підприємств, так і до формування на їх основі макроекономічних показників у цілому по країні. Проте вирішенню цих проблем на сьогодні не приділяється достатньої уваги ні Міністерством фінансів, ні наукою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ролі фінансової інформації в управлінні присвячені праці С. Ф. Голова, В. М. Жука, М. Ф. Кропивка, Т. Є. Кучеренко, П. Смоленюк, П. Я. Хомина та інших.

Відтак у дослідженнях вітчизняних науковців – С. Ф. Голова [3], Т. Є. Кучеренко [4], П. Смоленюк [5] та інших піднімаються як методологічні питання формування показників звітності, так і проблемні аспекти інтерпретації звітної інформації в управлінні підприємством, галузями, країною в цілому. Серед останніх публікацій вирішенню проблем підготовки та використання в управлінні даних звітності присвячені праці В.М. Жука, Ю.С. Бездушної, О.С. Вдовенко, які розглядають звітність як інструмент забезпечення фінансової безпеки та інвестиційної привабливості підприємства [6].

Метою статті є обґрунтування необхідності розширення інформації у звітності для прийняття стратегічних управлінських рішень та підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: розкрити важливість звітної інформації для прийняття управлінських рішень; визначити місце обліку й ефективної презентації повної звітності для підвищення інвестиційної привабливості підприємства; розкрити та проаналізувати джерела інформації, що забезпечують наповнення Річного звіту-брошури. Дати рекомендації щодо ефективної побудови Річного звіту-брошури розділами й аналітикою.

Для вирішення поставлених завдань використано такі методи: аналіз, синтез, узагальнення, індукція, аналогія, системний підхід.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи склад даних, які формуються в системі господарського обліку, необхідно відзначити особливості їх застосування користувачами всіх рівнів. Якщо підходити з точки зору потреб управління конкретним підприємством, то слід визнати, що склад облікових показників визначається потребами аналізу, тобто задається керівником відповідного рівня. Він сам визначає, або йому пропонують виконавці, який має бути склад цих показників та яка має бути методика їх

аналізу, а відповідно і схема формування облікових даних (документального оформлення та наступного їх опрацювання).

Щодо зовнішніх користувачів питання стоїть досить гостро, а саме дані про те, яким чином формуються результати діяльності, залишаються по суті справи недосяжними для зовнішніх користувачів.

Для отримання відповіді на це питання слід відзначити два моменти. По-перше, необхідно вияснити ті тенденції, які спостерігаються у розвинених країнах щодо аналітичності даних, які надаються користувачам. З цього приводу Г. Мюллер, Х. Гернон та Г. Міік пишуть: «В 60–70-х роках у більшості індустріально розвинених країнах отримала розвиток практика надання більшої аналітичності річним звітам компаній. В деяких країнах вона була закріплена законодавчим шляхом. Компанії почали включати у звіти принципово нову інформацію. Основним стимулом цієї роботи слугував низький рівень інформативності інвесторів. Недостатність інформації, що надається користувачам, може серйозно обмежити надходження додаткового капіталу для джерел розширення діяльності компанії. Інвестори, якщо вони не будуть обізнані, просто віддадуть перевагу іншому застосуванню свого вільного капіталу» [7].

Справа в даному випадку йде не стільки про комерційну таємницю взагалі, скільки про окремі галузі, діяльність яких контролюється певними монополістами, що обмежує доступ даних для інших зацікавлених осіб.

Наведені узагальнення щодо місця звітності у системі прийняття управлінських рішень у сучасних умовах вимагають вирішення питання про можливість і доцільність визначення складу звітних показників з тим, щоб і на макро- і на мікрорівні було єдине інформаційне забезпечення щодо складу й характеру показників.

Основним джерелом інформації про діяльність підприємства є фінансова звітність, яка ґрунтується на узагальнених даних бухгалтерського обліку і є єдиним інформаційним джерелом, що пов'язує підприємство з суспільством та діловими партнерами. Користувачі інформації вивчають її з огляду на свої інтереси.

Система звітності підприємства, включаючи й фінансову, є важливим елементом інфраструктури ринкової економіки, яка своїми інформаційними потоками зв'язує усіх учасників ринку. Фінансова звітність відображає стан господарюючих суб'єктів і є належною підставою для укладання комерційних угод. На її основі узгоджуються інтереси залучених сторін, обґрунтовуються інвестиційні рішення тощо.

В сучасній фінансовій звітності не передбачено багато важливої інформації, зокрема з виробництва й реалізації продукції, наявності й руху основних засобів, з чисельності й оплати праці, основних показників житлового і комунального господарств, формування та використання фондів економічного стимулювання. Відсутня інформація за такими показниками, як виробництво валової продукції, структура реалізації за видами, розподіл прибутку за видами і каналами тощо [8].

З метою залучення інвестицій та підвищення рівня корпоративного управління пропонується на підставі звітно-інформаційних ресурсів підприємств складати Річний звіт-брошуру (презентацію). Він буде у вигляді добірки презентаційних матеріалів, що характеризують становище підприємства на ринку, його ділову репутацію та досягнення у сфері виробництва продукції.

Для того, щоб зібрати повноцінну комплексну інформацію про стан підприємства, необхідно скористатися так званими звітно-інформаційними ресурсами кожного підрозділу підприємства (тобто систематизувати інформацію). Звітно-інформаційні ресурси (далі – ЗІР) підприємства можуть, наприклад, включати:

- публічні ЗІР (зовнішні);
- внутрішні ЗІР (управлінські);
- інформаційно-фахові ресурси;

- інформаційно-менеджерські ресурси;
- інформаційно-історичні ресурси.

Публічні звітно-інформаційні ресурси формуються на підставі звітності підприємства, що містять інформацію про майновий стан, фінансові результати та інші показники діяльності підприємства за звітний період. Такий ресурс чітко регламентований відповідним законодавством (бухгалтерським, статистичним, податковим тощо), тут складається затверджена звітність: фінансова, податкова, статистична, звітність з ЄСВ. Вважаємо недостатньою цю інформацію, зокрема, що міститься у фінансовій звітності, особливо, якщо це малі підприємства. Вони взагалі складають тільки форму 1 «Баланс» і форму 2 «Звіт про фінансові результати», інформація про рух грошових коштів, власний капітал і розшифровка окремих статей балансу (примітки, форма 5) буде відсутньою.

Внутрішні звітно-інформаційні ресурси – сукупність відомостей про підприємство, задокументовані у відповідних первинних і зведених реєстрах внутрішнього використання, що містять інформацію внутрішнього господарського (управлінського) обліку, наказах, розпорядженнях, дані кадрової служби підприємства та інші відомості, що характеризують той чи інший бік діяльності підприємства й можуть бути суттєвими для оцінювання інвестором фінансового стану й результатів його діяльності.

До внутрішніх ЗІР можуть відноситись установчі документи, накази, що містять суттєву інформацію про організацію діяльності підприємства (наказ про облікову політику), дані внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, протоколи рішень керівних органів. Ця інформація у Звіті-брошурі може бути у першому розділі, де буде відображатися інформація про підприємство в цілому.

Інформаційно-фахові ресурси – це відомості про підприємство, отримані з зовнішніх фахових джерел: аудиторських фірм, органів державної податкової служби інших контролюючих органів.

Тут можуть бути такі матеріали: аудиторські висновки, акти податкових перевірок, звіти про експертне оцінювання майна та майнових прав, що належать підприємству, акти перевірки спеціалізованих державних установ тощо.

Інформаційно-менеджерські ресурси – можуть містити неофіційну інформацію про діяльність підприємства, які забезпечать позитивне враження про підприємство та його фінансово-економічний потенціал. Такі ресурси можуть включати нагороди та відзнаки підприємства і продукції, що виробляється підприємством; інформація про підприємство в засобах масової інформації, соціальних мережах; факти про наявні міжнародні зв'язки підприємства, співпраця з відомими підприємствами тощо.

Інформаційно-історичні ресурси – це відомості про підприємство стосовно його створення, хронологія та напрямки діяльності, зміна стратегії і тактики розвитку підприємства, прогнози та аналіз перспектив подальшого розвитку.

Отже, виходячи з інформаційних ресурсів, за допомогою яких можна систематизувати інформацію про діяльність підприємства, Звіт-брошура (презентація) може містити такі розділи:

- Титульний аркуш (назва підприємства, звітний період, за який складено брошуру, інші реквізити, що ідентифікують підприємство);
- Розділ 1 «Основні відомості про підприємство». Тут можуть бути такі блоки:
 - 1.1 місцезнаходження підприємства, його організаційно-правова форма, код за ЄДРПОУ, КВЕД;
 - 1.2 інформація про організаційну структуру;
 - 1.3 інформація про основні види діяльності (ліцензії, патенти, дозволи);
 - 1.4 інформація щодо організації трудових відносин на підприємстві (чисельність робітників, фонд оплати праці, середня заробітна плата тощо);

1.5 Інше.

- Розділ 2 «Інформація про майновий стан та фінансово-господарську діяльність підприємства». Цей розділ може містити такі підрозділи:

2.1 оцінка майнового стану підприємства та динаміка його зміни. Інформація про основні засоби і запаси (їх склад і структура у вигляді таблиці, можна навести показники, які характеризують ефективність використання основних засобів і оборотних активів, ступінь зношення основних засобів тощо);

2.2 інформація про дебіторську і кредиторську заборгованість (склад і структура заборгованості, терміни її давності тощо);

2.3 аналіз ліквідності;

2.4 аналіз ділової активності;

2.5 аналіз платоспроможності (фінансової стійкості);

2.6 аналіз рентабельності;

2.7 аналіз фінансових результатів діяльності підприємства;

2.8 аналіз руху грошових потоків;

2.9 аналіз вартості чистих активів.

Всі ці підрозділи будуть містити таблиці із розрахунковими показниками і порівняльними нормативними показниками.

- Розділ 3 «Інформація про діяльність з виробництва продукції, надання робіт і послуг, збуту». Доцільно навести дані про виробничу та збутову діяльність, сировинну базу, конкурентів, інформацію про основні ринки збуту та основних клієнтів підприємства. Якщо підприємство вважає за потрібне, можна навести структуру собівартості продукції по статтях, маркетингову політику підприємства.

- Розділ 4 «Інформаційно-фахові ресурси» містить висновки перевірок контролюючих органів за звітний період, матеріали аудиторських перевірок тощо. Цього розділу може і не бути, якщо така інформація була відсутньою.

- Розділ 5 «Інші інформаційні ресурси». В цьому розділі може бути інформація про:

ринкову вартість бренда (торгової марки) підприємства та інших нематеріальних активів;

трансформація звітності у звітність за МСФЗ;

інформаційно-менеджерські ресурси;

інформаційно-історичні ресурси;

інша інформація, яку вважає підприємство за доцільне тут розкрити, щоб забезпечити позитивне враження інвестора про підприємство, його успіхи та досягнення, плани на майбутнє тощо.

- Додатки (тут може бути вся документація підприємства, яка розкриває інформацію за розділами: статут, фінансова, податкова, статистична, управлінська звітність, первинні бухгалтерські документи, аудиторські й податкові перевірки, патенти, ліцензії, нагороди тощо).

Висновки. Зазначене вище дає можливість зробити висновок, що, яка інформація буде міститися у звітності, такі результати будуть робити для себе зовнішні користувачі, зокрема інвестори. Тому сьогодні для підвищення інвестиційної привабливості підприємств потрібно вдосконалити зміст і структуру річного звіту, доповнюючи її додатковими формами і показниками. Або підприємствам самостійно складати запропонований Річний звіт-брошуру (презентацію) для залучення додаткових інвестицій.

Conclusions. Thus, all of the above mentioned makes it possible to conclude that, what information will be contained in the reporting, such results will the external users, particularly investors, make for themselves. Therefore, at present, in order to increase the investment attractiveness of the enterprises it is necessary to improve the content and structure of the annual

report, supplementing it with additional forms and indicators. Or the enterprise itself can draw up the proposed Annual Report-Brochure (presentation) for additional investment attraction.

Список використаної літератури

1. Кучеркова С. О. Роль бухгалтерської звітності як джерела інформації при залученні інвестицій. Облік і фінанси. 2014. № 3. С. 47–51
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV/ Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Голов С. МСФЗ в Україні: шляхом спроб і помилок. Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 3. С. 3–12.
4. Кучеренко Т. Є. Фінансова звітність у системі управління сільськогосподарським виробництвом: автореф. дис. ... док. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2011. 29 с.
5. Смоленюк П. Звітність підприємств як інформаційний продукт. Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 10. С. 35–39.
6. Жук В. М., Бездушна Ю. С., Вдовенко О. С. Облікові технології у забезпеченні інвестиційної привабливості та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств. Облік і фінанси. 2013. № 4 (62). С. 32–38.
7. Кучеркова С. О. Роль обліково-аналітичної системи при формуванні звітних показників. Молодий вчений. 2017. № 1.1 (41.1). С. 60–64.
8. Правдюк Н. Л. Підвищення ролі фінансової облікової інформації в управлінні діяльністю сільськогосподарських підприємств. Агроінком. 2005. № 8. С. 16–19.

References

1. Kucherko S. O. (2014) Rol' bukhgalters'koyi zvitnosti yak dzherela informatsiyi pry zaluchenni investytsiy [The role of accounting as a source of information in attracting investment]. *Oblik i finansy*. No. 3. P. 47–51.
2. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999) Pro bukhgalters'kyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukrajinі: Zakon Ukrainy [On accounting and financial reporting in Ukraine: Law of Ukraine]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Gholov S. (2012) MSFZ v Ukrajinі: shljakhom sprob i pomylok [IFRS in Ukraine: through trial and error]. *Bukhghalters'kyj oblik i audit*. No. 3. P. 3–12.
4. Kucherenko T. Ye. (2011) Finansova zvitnistj u systemi upravlinnja sil's'kogospodars'kym vyrobnyctvom [Financial reporting in the management system of agricultural production]: (Dissertation abstract). Kyjiv.
5. Smolenjuk P. (2012) Zvitnistj pidpryjemstv jak informacijnyj produkt [Reporting of enterprises as an information product]. *Bukhghalters'kyj oblik i audit*. No. 10. P. 35–39.
6. Zhuk V. M., Bezдушna Ju. S., Vdovenko O. S. (2013) Oblikovi tekhnologhiji u zabezpechenni investycijnoji pryvablyvosti ta finansovoji bezpeky sil's'kogospodars'kykh pidpryjemstv [Accounting technologies in ensuring investment attractiveness and financial security of agricultural enterprises]. *Oblik i finansy*. No. 4 (62). P. 32–38.
7. Kucherko S. O. (2017) Rolj oblikovo-analitychnoji systemy pry formuvanni zvitnykh pokaznykiv [The role of accounting and analytical system in the formation of reporting indicators]. *Molodyj vchenyj*. No. 1.1 (41.1). P. 60–64.
8. Pravdjuk N. L. (2005) Pidvyshhennja roli finansovoji oblikovoji informaciji v upravlinni dijalnjestju sil's'kogospodars'kykh pidpryjemstv [Increasing the role of financial accounting information in the management of agricultural enterprises]. *Aghroinkom*. No. 8. P. 16–19.